

Til Mattilsynet

Dato 28. mai 2026

Høringsinnspill til forslag om endring av fôrvareforskriften

GMO-nettverket er en paraplyorganisasjon bestående av 21 norske organisasjoner, som sammen jobber for en forsvarlig og demokratisk forankret bruk og regulering av genmodifiserte organismer i matproduksjon og miljøet. Ett av GMO-nettverkets formål er å jobbe for at både forbrukere og produsenter beholder retten til å velge GMO-fri mat, fôr, frø og dyr.

GMO-nettverket viser til Mattilsynets høring hvor det, på vegne av Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet, foreslås å endre forskrift 7. november 2002 nr. 1290 om fôrvarer (*fôrvareforskriften*) slik at fôrvarer basert på GMO-er som er godkjent i EU, fritt kan omsettes i Norge til bruk i fiskefôr uten separat norsk godkjenningssprosess.

GMO-nettverket anerkjenner behovet for like konkurransevilkår i havbruksnæringen, men understreker at norsk matproduksjon må reguleres ut fra bredere samfunnshensyn enn kun global konkurransekraft. GMO-nettverket har flere innvendinger til høringsutkastet slik det er utformet, og mener også at høringens konsekvensanalyse kunne vært mer utdypende og balansert.

GMO-nettverket er kritisk til begrunnelsen for å åpne opp for slik dispensasjon. GMO-nettverket mener forslaget svekker demokratisk innsyn og nasjonal handlefrihet, gir forbrukere mangelfull informasjonstilgang og i for liten grad ivaretar hensynet til bærekraft, samfunnsnytte og etikk i norsk GMO-forvaltning. GMO-nettverket har tre hovedinnvendinger:

- **Nasjonal handlefrihet svekkes**
- **Forbrukernes rett til informerte valg ivaretas ikke**
- **Bærekraftshensyn vurderes for snevert, og det oppstår en rettslig inkonsistens**

Nasjonal handlefrihet må ikke svekkes

Høringsforslaget innebærer i praksis at Norge automatisk anerkjenner European Food Safety Authority (EFSA) sine risikovurderinger som tilstrekkelige for norske forhold og dermed fraskriver oss retten til å foreta egne vurderinger for fremtidige EU-godkjente GMO-er. Dette er prinsipielt problematisk.

Adresse:

Hollendergata 5
Postboks 9358 Grønland
0135 Oslo

E-post og nettsted

post@gmonettverket.no
<https://www.gmonettverket.no>

Org.nr. og telefon

918 284 974
+47 944 25 979

Vitenskapskomitéen for mat og miljø (VKM) har i oppdragsbrev fra Miljødirektoratet og Mattilsynet fått ansvar for å vurdere hvorvidt EFSA sine GMO-risikovurderinger er tilfredsstillende utført, inkludert hvorvidt det vitenskapelige vurderingsgrunnlaget tar hensyn til særnorske forholdⁱ som norske kostholdsmønster, fiskehelse og marint miljø. Ifølge høringsnotatet (tabell under punkt 4) har VKM hittil vurdert over halvparten av de EU-godkjente GMO-ene som pr dags dato er tillatt omsatt i EU. GMO-nettverket kan ikke se at det er grunn til å gjøre unntak for de resterende GMO-variantene. Videre er det usikkert hvilke egenskaper fremtidige GMO-er vil ha, noe som forsterker behovet for å opprettholde det nasjonale handlingsrommet og gjennomføre selvstendige vurderinger.

Norge er ikke medlem av EU, og norske borgere, forbrukere og sivilsamfunn har begrensede muligheter til å påvirke – eller få innsyn i – EUs GMO-godkjenninger. (Selv internt i EU er godkjenningssystemene gjentatte ganger kritisert av Europaparlamentet og medlemslandene for manglende demokratisk medvirkning.ⁱⁱ) Europakommisjonens åpenhetsreform for EFSA, som ble innført i 2021, hadde som eksplisitt formål å styrke transparens og medborgerskap i godkjenningssystemene. Når selv EU erkjenner behovet for større åpenhet, bør ikke Norge gå i motsatt retning ved å innskrenke demokratiske prosesser og innsyn nasjonalt. Da åpenhetsforordningen ble innlemmet i norsk rett, understreket Stortingets energi- og miljøkomité at *«lovedringen må føre til økt åpenhet knyttet til behandlingen av søknader om utsetting eller omsetning av genmodifiserte organismer»ⁱⁱⁱ*.

Det er etter GMO-nettverkets mening avgjørende at norske myndigheter aktivt tilrettelegger for allmenhetens innsyn og medvirkning, og opprettholder nasjonal handlefrihet og vurderingsprosesser.

GMO-nettverket krever videreføring av dagens forvaltningspraksis:

1. VKMs mandat må videreføres. VKM må vurdere hvorvidt EU-godkjente GMO-er og avledede produkter er risikovurdert på en måte som hensyntar norske forhold.
2. Det må gjennomføres offentlig høring for hver GMO som ønskes omsatt i Norge, med tidlig og tydelig informasjon til allmenheten.

Forbrukerens rett til informerte valg må ivaretas

Høringsforslaget drøfter ikke hvordan forbrukere og markedsaktører skal kunne gjøre informerte valg dersom GMO-fôr tas i bruk i norsk havbruks- og oppdrettsnæring. GMO-nettverket mener dette strider imot matlovens intensjon. Matlovens formålsparagraf (§1) fastslår at loven skal *«[...] sikre helsemessig trygge næringsmidler og fremme helse, kvalitet og forbrukerhensyn langs hele produksjonskjeden, samt ivareta miljøvennlig produksjon»^{iv}*. Forvaltningens ansvar strekker seg utover en rent toksikologisk matsikkerhetsvurdering, og hensynet til forbrukerens verdigrunnlag og kravet om en miljøvennlig produksjon i hele verdikjeden skal tillegges selvstendig vekt. Miljøinformasjonsloven hjemler også allmenhetens rett til miljøinformasjon.

Norge har lang tradisjon for å legge samfunnsmessige og etiske kriterier til grunn for GMO-forvaltningen. Norge la i 2017 ned forbud mot omsetning av den genmodifiserte maislinjen

1507 etter genteknologiloven. Maisen er resistent mot sprøytemiddelet glufosinat-ammonium, et sprøytemiddel som ble trukket fra det norske markedet i 2008 på grunn av negative helse- og miljøeffekter. Klima- og miljødepartementet la ved forbudet vekt på at «(e)n eventuell import av maislinje 1507, framstilt ved bruk av glufosinat-ammonium i et annet land, blir oppfattet som etisk problematisk og ikke bærekraftig av anselige brukergrupper i Norge»^v.

Med hensyn til miljøvennlig produksjon skiller forbrukere flest ikke mellom «levende» (spiredyktig) eller «død» (prosessert) GMO. Forbrukerne forholder seg til om maten de spiser stammer fra en verdikjede der genmodifiserte planter er brukt. En rekke forbrukerundersøkelser, blant annet fra forbruksforskningsinstituttet SIFO i 2020, viser at folk er mest bekymret for mulige konsekvenser for økosystemene ved dyrking av GMO-vekster^{vi}. Det gjelder både konsekvenser i Norge hvis en GMO eventuelt skal settes ut her, og konsekvenser i produksjonslandet hvis det er snakk om å importere GMO til Norge. Selv om GMO-regelverket i utgangspunktet ikke påbyr merking av sluttprodukter fra dyr som har spist GMO-fôr, fritas ikke forvaltningen fra matlovens krav om å fremme forbrukerhensyn og ivareta miljøvennlig produksjon.

GMO-nettverket krever ved eventuell GMO-import at:

1. Det må etableres transparente systemer som sikrer sporbarhet gjennom hele fôr- og verdikjeden, og som hindrer krysskontaminering mellom GMO og GMO-frie produksjonskjeder i oppdrettsnæringen.
2. Mattilsynet bør i samarbeid med myndighetene som bestilte denne høringen vurdere forbrukernes informasjonsbehov og eventuelle markedsconsekvenser, og i samarbeid med detaljhandelen vurdere innføring av frivillige merkekrav – for eksempel etter modell av GMO-fri merking ellers i Europa – slik at forbrukere kan gjøre aktive, informerte valg i butikken.

Bærekraftsvurderingen må styrkes og tydeliggjøres

GMO-nettverket mener høringsutkastet og konsekvensanalysen har store svakheter når det gjelder vurdering av bærekraft. Det er brukt en snever, økonomisk definisjon av bærekraft, som direkte utfordrer både eksisterende norsk lovverk og regjeringens egne politiske ambisjoner. Vi vil trekke frem to kritiske mangler ved høringsgrunnlaget:

1) Svak vurdering av bærekraft ved import av herbicidresistente GMO-er

Genteknologilovens formålsparagraf (§ 1) slår fast at all framstilling og bruk av GMO må skje i samsvar med prinsippet om bærekraftig utvikling, og at det skal legges vesentlig vekt på samfunnsmessig nytteverdi og etikk^{vii}. I likhet med mindretallet i Genteknologiutvalget mener GMO-nettverket at myndighetene må utrede muligheten for å ta inn kriterier om bærekraft, samfunnsnytte og etikk direkte i matloven^{viii}. Uavhengig av denne ønskede lovhjemmelen, overser høringsutkastet i stor grad de negative globale bærekraftskonsekvensene som følger med import av tradisjonelle GMO-vekster.

GMO-nettverket vil påpeke at alle de 26 soyalinjene og 12 rapslinjene som per i dag er godkjent for omsetting i EU^{ix}, har egenskapen herbicidresistens. Videre er litt under to

tre deler av disse linjene genmodifisert for å tåle glufosinat-ammonium, et ugressmiddel som er forbudt i norsk landbruk grunnet dokumentert helse- og miljørisiko. De andre linjene er tilpasset bruk av glyfosat og dikamba.

Flere av de EU-godkjente GMO-linjene er allerede forbudt ved norsk lov dersom de er spiredyktige^x. Et sentralt eksempel er maislinjen 1507, som Solberg-regjeringen nedla nasjonalt forbud mot i 2017. Norske myndigheter la avgjørende vekt på produksjonsregimet i dyrkingslandene, som inkluderte bruken av glufosinat-ammonium. Dette hensynet ble også løftet i den bakenforliggende begrunnelsen for å forby rapslinjene MS8, RF3 og MS8×RF3. Dersom kriteriene for bærekraftig utvikling, samfunnsnytte og etikk er tilstrekkelig tungtveiende for å forby den spiredyktige varianten, må det etter GMO-nettverkets mening begrunnes særskilt hvorfor de samme hensynene ikke skal gjelde ved import av det bearbeidede produktet fra den samme veksten.

Forskning viser at det herbicidresistente GMO-landbruket har låst bønder i en uheldig kjemikalieavhengighet og resistensspirale. Førstegenerasjon GMO-planter med glyfosatresistens har medført intensiv bruk av glyfosat^{xi}, som har ført til resistent ugress^{xii}. Dette er håndtert med økte sprøytemiddelmengder og påfølgende økt resistenspress. For å håndtere de nye superugressene er også eldre, mer toksiske herbicider som glufosinat, 2,4-D og dikamba tatt i bruk^{xiii}. Data fra ugressdatabasen The International Survey of Herbicide Resistant Weeds viser at over 60 ugressarter nå har utviklet resistens mot glyfosat^{xiv}. GMO-landbruket har forsterket den negative utviklingen i landbruket med bruk av monokulturer og sprøytemidler^{xv}, dette kan virke negativt på biologisk mangfold. Nyere forskning viser en alvorlig nedgang i insektmangfold, der intensiv landbrukspraksis og sprøytemiddelbruk er blant de viktigste driverne^{xvi}. Høringsnotatet drøfter ikke hvordan en automatisk importgodkjenning av GMO-produkter til fôr bidrar til en slik ikke-bærekraftig landbrukspraksis globalt.

Høringsforslagets bærekraftforståelse fremstår lite i takt med den pågående politiske utviklingen i EU. I fremforhandlet lovforslag for planter utviklet med nye genomteknikker (NGT), er egenskaper som koder for herbicidtoleranse eksplisitt ekskludert fra forenklet regulering. Disse egenskapene anses som uforenlige med en omstilling til et mer bærekraftig matsystem^{xvii}. Samtidig fremmer EU nye ambisjoner om å stramme inn importkravene til rester av plantevernmidler (*Maximum Residue Limits*) for å påvirke til god landbrukspraksis og unngå helse- og miljørisiko^{xviii}.

Høringsforslaget åpner nå for at bearbeidede produkter fra de *samme eller tilsvarende* GMO-linjene som vi har nedlagt nasjonalt forbud mot, fritt kan omsettes til bruk i fiskefôr, uten norsk godkjenning og uten vurdering av kriteriene bærekraft, samfunnsnytte og etikk. Mattilsynets godkjenning av rapsoljen Aquaterra® i 2023 (fra raps modifisert for glufosinat-toleranse) viste at denne inkonsistensen allerede eksisterer i praksis. Høringsforslaget vil forsterke denne utviklingen ved å gjøre den til en generell regel.

GMO-nettverket forventer at:

Norske myndigheter redegjør eksplisitt for det rettslige og etiske forholdet mellom Forbudsforskriften^{xix} med dens begrunnelse i bærekraftig utvikling og etikk^{xx} for maislinje

1507 og den foreslåtte importgodkjenningen av bearbejdede produkter fra samme eller tilsvarende GMO-linjer.

2) Samfunnsoppdraget for bærekraftig fôr – et argument for økt GMO-import?

Regjeringen har gjennom sitt eget nasjonale mål fastslått at «alt fôr til oppdrettsfisk og husdyr skal komme fra bærekraftige kilder»^{xxi}. Høringsnotatet tar dette samfunnsoppdraget til inntekt for økt import av GMO-fôringredienser ved å vise til geopolitisk usikkerhet og kortsiktig krisehåndtering. GMO-nettverket mener dette er en merkelig tolkning av samfunnsoppdraget.

Reell nasjonal matberedskap bygges ikke ved å gjøre norsk oppdrettsnæring ytterligere avhengig av å beslaglegge sårbare arealer globalt og forsterke avhengigheten av GMO-råvarer kontrollert av et fåtall multinasjonale selskaper. Data fra det amerikanske landbruksdepartementets forskningsorgan, USDA Economic Research Service, viser at prisene på genmodifiserte såvarer har steget med over 460 prosent de siste tiårene og veksten er vesentlig større enn for GMO-frie såvarer^{xxii}. GMO-landbruket har ført til markedskonsentrasjon og patentmonopoler^{xxiii}. Dette låser bønder til dyre innsatsfaktorer og øker den økonomiske sårbareheten i verdikjeden.

Samfunnsoppdraget peker på behovet for en proteinomstilling i retning av økt sirkularitet, større variasjon i fôrtyper og investering i regionale løsninger, i tråd med de politiske ambisjonene for økt europeisk autonomi.

Det er riktignok ulike hensyn som skal avveies og vurderes før et produkt kan kalles «bærekraftig». For å operasjonalisere dette har regjeringens oppnevnte ekspertgruppe under samfunnsoppdraget utviklet et foreløpig rammeverk for helhetlig vurdering av fôrråvarer. Som beskrevet i rapporten «På vei mot bærekraftig fôr – 20 grep for 2026»^{xxiv}, er dette verktøyet under utvikling for å vurdere både norske og importerte råvarer ut fra miljømessig og sosial bærekraft. Høringsnotatet nevner ikke dette offisielle rammeverket.

I høringsnotatet påstås det at en økt norsk import av GMO-fôrvarer kan føre til en større global produksjon av sertifiserte, bærekraftige fôrråvarer. Dette argumentet virker lite i tråd med samfunnsoppdragets agenda, som poengterer at hovedmålet er å øke bruken av alternative proteinkilder og lokalt produserte fôrkomponenter (gjerne fra sidestrømmer) – nettopp for å redusere det globale arealpresset. Økt GMO-import gjør det motsatte; nemlig å øke avhengigheten av monokulturer og landareal globalt.

Norge er i dag en stor importør av ProTerra-sertifisert soya. Denne sertifiseringen er å anse som en av markedets mest troverdige^{xxv}. ProTerra sikrer tydelig sporbarhet, geolokasjon og garantert avskogningsfri produksjon. Dette har plassert norsk oppdrettsnæring i front internasjonalt i møte med kommende krav som EUs avskogingsforordning, EUDR. ProTerra etterlever en streng standard for god landbrukspraksis, bruk av plantevernmidler og sporbarhet^{xxvi}. Selv om ProTerra-standardens garanterer for GMO-fri produksjon, utelukker den ikke all bruk av kjemisk plantevern som glyfosat. Men standarden hevder selv å fjerne det systemiske merforbruket under selve vekstperioden^{xxvii}.

GMO-nettverket anerkjenner at i enkelte eksportrettede landbruksøkonomier som USA og Brasil er markedet for GMO-frie råvarer som soya, mais og raps marginalt i forhold til deres GMO-produksjon. GMO-fri soyaproduksjon i Brasil falt til historisk lave 0,85 prosent av Brasils soyaproduksjon i 2025/26 grunnet frømangel og logistikkutfordringer^{xxviii}, men parallelt øker Europas egenproduksjon av GMO-fri soya^{xxix}. Det påpekes i bransjerapporter at markedet for GMO-fri soya opplever økt etterspørsel og stabiliseres av tydelige krav til ansvarlig produksjon^{xxx}. Norske aktører er med andre ord en faktor i disse markedsmekanismene og kan påvirke tilbudet/produksjonen ved å inngå rammeavtaler og stille konkrete krav til hvordan råvarene produseres hos bøndene (primærleddet).

GMO-nettverket forventer at:

Norske myndigheter må gjennomføre og offentliggjøre en helhetlig bærekraftsvurdering av de aktuelle GMO-ene som ønskes omsatt til fiskefôr, med utgangspunkt i det vitenskapelige rammeverket utviklet av ekspertgruppen under samfunnsoppdraget for bærekraftig fôr, slik det (foreløpig) er beskrevet. Vurderingen må dekke både miljømessig og sosial bærekraft, herunder de dokumenterte effektene i produsentlandene.

Oppsummert understreker GMO-nettverket:

- **at forslaget som fremmes, svekker nasjonal handlefrihet, ikke ivaretar forbrukernes rett til informerte valg og vurderer bærekraftshensyn for snevert, slik at det oppstår en rettslig inkonsistens**
- **i likhet med mindretallet i Genteknologiutvalget at myndighetene bør utrede muligheten for å ta inn kriterier om bærekraft, samfunnsnytte og etikk direkte i matloven.**
- **at kriteriene for bærekraftig utvikling, samfunnsnytte og etikk ses som tilstrekkelig tungtveiende for å forby spiredyktige varianter av GMO-er, og det må derfor begrunnes særskilt hvorfor de samme hensynene ikke skal gjelde ved import av det bearbeidede produktet fra den samme veksten.**
- **at VKMs mandat må videreføres. VKM må vurdere hvorvidt EU-godkjente GMO-er og avledede produkter er risikovurdert på en måte som hensyntar norske forhold.**
- **at det må gjennomføres offentlig høring for hver GMO som ønskes omsatt i Norge, med tidlig og tydelig informasjon til allmenheten.**

Med vennlig hilsen

Anne Irene Myhr
styreleder
GMO-nettverket

Marte von Krogh
daglig leder
GMO-nettverket
post@gmonettverket.no

Sluttnoter:

<https://vkm.no/risikovurderinger/alle vurderinger/lopendeoppdragrisikovurderingavgenmodifiserteorganismergmoogavledeteprodukter.4.20e332cb15e5148b9222156.html>

-
- ii https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/O-10-2025-000003_EN.html
- iii Innst. 258 L – 2021–2022, side 3
<https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/innstillinger/stortinget/2021-2022/inns-202122-258l.pdf>
- iv <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-12-19-124>
- v <https://www.regjeringen.no/contentassets/8cf94ffc12cb4976a7066415f4f9b585/kongelig-resolusjon-endring-av-forskrift-om-forbud-mot-omsetning-i-norge-av-bestemte-genmodifiserte-produkter-170602.pdf>
- vi <https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/fortsatt-skepsis-til-genmodifisert-mat>
- vii <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1993-04-02-38>
- viii Se 10.3.2.25 i <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-18/id2982905/?ch=2>
- ix Søk «maize» og «rapeseed»: <https://ec.europa.eu/food/food-feed-portal/screen/gmo/search>
- x Mailinje 1507 og rapslinjene MS8, RF3 og MS8×RF3:
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2000-12-15-1268>
- xi <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5044953/>
- xii <https://link.springer.com/article/10.1007/s42452-025-07680-0#Sec18>
- xiii <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28163993/>
- xiv <https://www.weedscience.org/Home.aspx>
- xv <https://www.science.org/doi/10.1126/science.ado9340>
- xvi <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0006320718313636>
- xvii Se fortale-avsnitt 19 i fremforhandlet reguleringsforslag:
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-17037-2025-INIT/en/pdf>
- xviii Se pågående politikktutvikling fremmet i forenklingsspakken for mat og fôr vedrørende importgrenser for visse plantevernmidler: https://food.ec.europa.eu/document/download/b0817113-6edc-4219-b638-8060fee037d5_en?filename=horiz_omnibus_reg-com-2025-1030_en.pdf
- xix Se <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2000-12-15-1268>
- xx Se <https://www.regjeringen.no/contentassets/8cf94ffc12cb4976a7066415f4f9b585/kongelig-resolusjon-endring-av-forskrift-om-forbud-mot-omsetning-i-norge-av-bestemte-genmodifiserte-produkter-170602.pdf>
- xxi <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/onsker-mer-norsk-barekraftig-for-til-fisk-og-husdyr/id3049739/>
- xxii <https://www.ers.usda.gov/data-products/charts-of-note/chart-detail?chartId=106785>
- xxiii <https://www.ams.usda.gov/sites/default/files/media/SeedsReport.pdf>
- xxiv <https://www.forskningsradet.no/siteassets/publikasjoner/2025/pa-vei-mot-barekraftig-for-20-grep-for-2026.pdf>
- xxv Se vurdering av ulike sertifiseringsordninger i lys av EUDR og fire andre bærekraftsindikatorer, herunder Good Agricultural Practice (GAP):
<https://hwkvufmtfxjkrhbrfqkj.supabase.co/storage/v1/object/public/PUB/EUDR-Compliant-Plus-Full-Report-final.pdf>
- xxvi ProTerra forbyr ikke bare ugressmidler i WHO-klasse Ia og Ib. Gjennom «Appendix C» forbyr de også stoffer regulert under Rotterdam- og Stockholm-konvensjonen, samt spesifikke stoffer som er sterkt omstridte i EU. Se: https://www.proterrafoundation.org/wp-content/uploads/2020/10/ProTerra-Standard-V4.1_EN-APPENDIX-C-1.pdf
- xxvii ProTerra mener at ved å operere uavhengig av pakkelsesningene av såfrø og tilhørende sprøytemidler, gir GMO-fri produksjon bøndene økt agronomisk fleksibilitet til å velge alternative, biologiske løsninger fremfor ensidig kjemisk ugressbekjempelse. Se side 14:
<https://www.proterrafoundation.org/wp-content/uploads/2026/04/Non-GMO-Soybean-Update-Brazil-Outlook-and-Emerging-Market-Dynamics.pdf>
- xxviii <https://www.proterrafoundation.org/wp-content/uploads/2026/04/Non-GMO-Soybean-Update-Brazil-Outlook-and-Emerging-Market-Dynamics.pdf>
- xxix <https://www.donausoja.org/european-non-gm-soya-market-report-march-2026/>
- xxx Se f.eks. fersk presentasjon fra ProTerra og Donau Soja: https://12d42caa-c877-416e-81bb-9becb4234c03.filesusr.com/ugd/207a34_93ee783543d2422bac99ef2e70b23fa8.pdf